

*Nicolaj Sivan Holst og Caroline
Adolphsen*
Ungdomskriminalitetsloven med
kommentarer

BOGANMELDELSE

ISBN 978-87-619-4547-1. Karnov group, 2024

Hvordan samfunnet skal reagere overfor barn som har begått lovbrudd, er et stadig tilbakevendende spørsmål. Ulike svar på spørsmålet avdekker spenninger mellom ulike syn på barn i konflikt med loven, men også mellom tungtveiende, grunnleggende rettsprinsipper. I de nordiske landene har svaret på spørsmålet hatt tydelige likheter: De ulike nordiske rettsystemene har, i alle fall på et overordnet nivå, valgt lignende tilnærmingsmåter til barn og unge i konflikt med loven. Når en dykker ned i materien ser en likevel at det på flere områder tydelig også er ulikheter i hvordan en faktisk har tilpasset rettsystemet til barn og unge i konflikt med loven. Den danske ungdomskriminalitetsloven ser ut til å bringe med seg et skifte i tenkemåten og et nytt system for å reagere mot barn som har begått lovbrudd. Disse endringene har fanget interesse også i de nordiske landene, og det er i hvert fall i den svenske og norske debatten blitt særskilt vist til Danmark – og deres håndtering av barne- og ungdomskriminalitet. I Sverige er også muligheten til å innføre egne ungdomskriminalitetsnemnder, inspirert av nettopp den danske ungdomskriminalitetsloven, utredet særskilt. Det er da også en rekke likheter mellom de nordiske landene og deres rettssystemer, og det er en tradisjon for å samarbeide om og se hen til hverandres rettslige løsninger. Selv om formatet for boken "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer" gjør at den i hovedsak er rettet mot aktørene i det danske rettssystemet, gjør dette at boken også er relevant for det nordiske publikummet.

I bokens innledningskapittel gis en oversikt over bakgrunnen for vedtakelsen av ungdomskriminalitetsloven. Det blir vist til at det har vært et politisk ønske om merkbare og hurtige konsekvenser, med innsatser på tvers av sektorene. Sentralt i ungdomskriminalitetsreformen sto opprettelsen av egne "ungdomskriminalitetsnævn". Denne nemnden skal ikke bare skal fastsette særlige foranstaltninger for barn over den strafferettslige lavalderen, som i Danmark på samme måte som de øvrige nordiske landene er 15 år, men også for barn i alderen 10-14 år. Det fremgår allerede i bokens innledning at loven og opprettelsen av ungdomskriminalitetsnemndene har vært gjenstand for en del debatt og kritikk. Forfatterne peker også på enkelte overordnede

spørsmål som er problematiske. Et interessant spørsmål for diskusjon andre steder, er om de aller yngste barna i det hele tatt kan anses å ha overtrådt enkelte av straffebudene.

BOGANMELDELSE

Boken er strukturert som en klassisk lovkommentar, der Ungdomskriminalitetsloven er gjengitt i sin helhet innledningvis, før hver enkelt bestemmelse kommenteres nærmere. Innledningsvis til hver bestemmelse gis det en oversikt over relevante kilder knyttet til den enkelte bestemmelsen. I tillegg til de tradisjonelle rettskilder som forarbeider og litteratur, gir forfatterne også oversikt over andre kilder som høringsvar, nettsider, rapporter og veiledninger.

Lovkommentarer er praktisk nyttige verktøy i det daglige rettslivet. Ofte kan de bli nokså tekniske, og dermed lite tilgjengelige for andre aktører i rettsvesenet enn juristene selv. Det sies ikke noe i boken hvem som er i målgruppen for denne lovkommentaren. Det fremgår likevel av boken at det ikke bare er jurister som må anvende og forholde seg til ungdomskriminalitetsnemnda, men også andre yrkesgrupper. Oppbygningen bærer preg av at forfatterne har søkt å gjøre loven tilgjengelig for også disse aktørene. Fremfor å knytte overskriftene direkte til lovteksten, er det anvendt tematiske overskrifter som gjør det lettere å orientere seg i lovstoffet. Også teksten for øvrig bærer preg av et ønske om å gjøre stoffet tilgjengelig for flere. For en utenforstående er det likevel noe krevende at det tidvis vises til lovbestemmelser uten å gjengi innholdet i disse. Den som ønsker å bruke boken som et utgangspunkt for å studere rettskildene nærmere, vil måtte bruke mer tid på å orientere seg videre. I tillegg til lovbestemmelser, er det særlig forarbeidene det ofte henvises til, uten annen pekepinn på hvor de ulike utsagn finnes, enn den innledende oversikten.

Et noe utradisjonelt grep i en lovkommentar, er de omfattende henvisningene til høringsuttalelser. Bruken av høringsuttalelsene underbygger ulike problematiske sider ved lovgivningen. Forfatterne anvender i tillegg hyppig avgjørelser fra ungdomskriminalitetsnemndene, og oppgir å ha fått adgang til praksissamlinger fra 2019-2022. Det fremgår ikke av boken om disse praksissamlingene omfatter alle avgjørelser som er avgitt i den aktuelle perioden, og slik gir et uttømmende bilde av ungdomskriminalitetsnævnets praksis. Avgjørelsene gjør uansett at kommentarene er rikt illustrert med ulike eksempler fra praksis. Dette bidrar flere steder til å klargjøre innholdet i de ulike lovbestemmelsene. Flere ganger påpeker forfatterne ulike vurderinger nemndene har foretatt, som enten fremstår uheldige eller feilaktige. Samtidig viser bruken av nemndspraksis enkelte steder til at loven åpner for nyanserte vurderinger, der den beste løsningen for barnet ikke nødvendigvis er mer inngripende tiltak. Slik gir boken også et bilde på at stadig mer inngripende tiltak ikke nødvendigvis alltid er den beste løsningen.

Ungdomskriminalitetsloven har ført til etableringen av et nytt system, som plasserer seg et sted mellom straffelovgivningen og den sosialrettslige lovgivningen. Å utvikle nye systemer, på tvers av de eksisterende, er en krevende øvelse. Forfatterne sammenligner til en hver tid løsningene som er

BOGANMELDELSE

valgt i ungdomskriminalitetsloven med tilsvarende løsninger i barnets lov. Også dette grepet bidrar til å tydeliggjøre utfordringer i lovgivningen og det er tydelig at bestemmelsene i disse lovene ikke alltid er samkjørt. For eksempel er det vist til at det kun er barn som har fylt 12 år som har rett til advokatbistand etter ungdomskriminalitetsloven, mens barn har en slik rett fra de fyller 10 år, etter barnets lov. Sammenligningene med barnets lov gir en pekepinn på lovgivningens plass i rettsystemet. For egen del savner jeg likevel at lovgivningen – og det nye systemet – også i større grad holdes opp mot internasjonale krav. Både barnekonvensjonen og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen er nevnt enkelte steder. Men jeg vil tro at særlig barnekonvensjonen både vil kunne være relevant i tolkningen av enkelte bestemmelser og også gi et bidrag til den tydelige evalueringen av lovgivningen som forfatterne har satt seg i fore.

Samlet bidrar likevel grepene forfatterne har tatt, der de mange steder tar utgangspunkt innspill fra høringsuttalelsene, løfter frem utfordringer ved lovgivningen ved bruk av avgjørelser fra ungdomskriminalitesnævnet, samtidig som lovgivningen gjennomgående sammenlignes med barnets lov, til en bred evaluering av ungdomskriminalitetsloven. Til tross for at forfatterne viser til flere utfordringer i lovgivningen, er tonen gjennomgående nøktern og vurderingene underveis fremstår balanserte. Vurderingene i boken bør derfor ikke bare være interessant for de som skal forholde seg til ungdomskriminalitetsnemndene i sitt virke, men også for en lovgiver som i fremtiden skal vurdere endringer i lovgivningen. De brede evalueringene bidrar også til å gjøre boken aktuell for nordiske lesere, som vurderer ulike løsninger på hvordan samfunnet skal reagere overfor barn som har begått lovbrudd.

Ingun Fornes,
førsteamanuensis, Universitet i Bergen